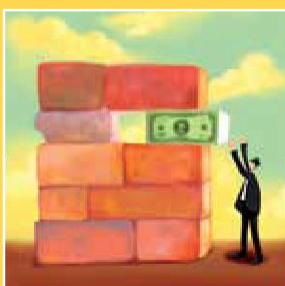
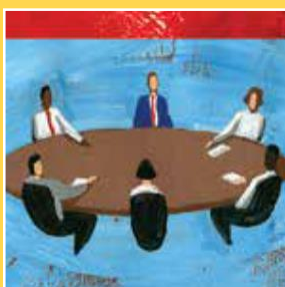

BALKAN
CIVIL
SOCIETY
DEVELOPMENT
NETWORK

Balkan Civic Practices # 11

Donatorske strategije i prakse za podršku civilnog društva

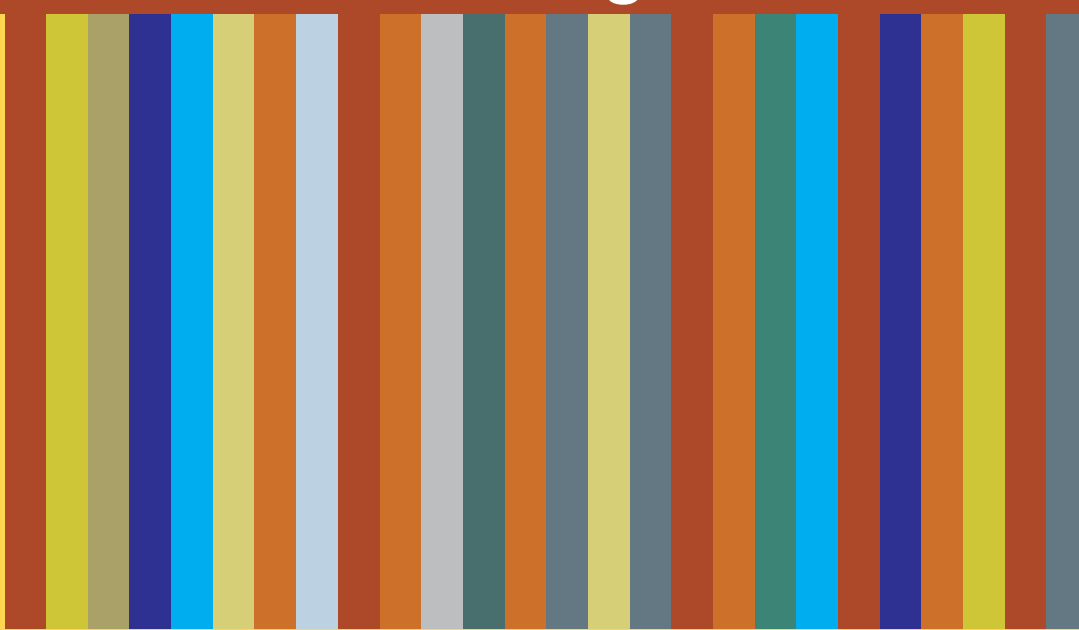
u Bosni i Hercegovini

In partnership with

This project is funded by
the European Union

B | T | D The Balkan Trust for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Napomena Centra za promociju civilnog društva (CPCD)

Publikacija Donatorske strategije nastala je u okviru projekta "Balkan Civil Society Aquis" finansiranog od strane EU.

Rezultati koje ovaj izvještaj sadrži nadogradnja su na inicijalno anketiranje 48 donatorskih organizacija koje je objavljeno u pilot studiji „Donatorske strategije i prakse unutar razvoja civilnog društva na Balkanu. Civilno društvo izgubljeno u prijevodu? “

Izdavač: Balkan Civil Society Network (BCSDN)

Cijelu publikaciju „Donatorske strategije i prakse podrške civilnom društvu na Zapadnom Balkanu“ na engleskom jeziku možete pronaći na:

http://www.balkancsd.net/novo/wp-content/uploads/2015/08/Balkan_Civic_Practices_11_Donor_Strategies.pdf

Lista skraćenica:

BCSDN - Balkan Civil Society Development Network/Balkanska mreža za razvoj civilnog društva

CCI - Centri civilnih inicijativa

CPCD - Centar za promociju civilnog društva

CSF – Program za podršku civilnom društvu (Civil society facility program)

OCD - organizacije civilnog društva

EIDHR – Europski instrument za demokratiju i ljudska prava

EU - Europska unija

EUD - Delegacija Europske unije

EUFOR - Snage Europske unije

GIZ - Njemački institut za međunarodnu saradnju

IPA - Instrument predpristupne pomoći

NVO - nevladine organizacije

OSCE - Organizacija za sigurnost i kooperaciju u Europi

SSP - Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju

SDC - Švicarska agencija za razvoj i saradnju

SCO - Švicarski ured za saradnju

SIDA - Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju

TACSO - projekat „Tehnička pomoć organizacijama civilnog društva“

UN - Ujedinjene nacije

UNDAP - Plan razvojne pomoći Ujedinjenih nacija

UNDP - Razvojni program Ujedinjenih nacija

USAID - Agencija SAD-a za međunarodni razvoj

UVOD

Međunarodna finansijska potpora razvoju civilnog društva u zemljama Zapadnog Balkana trajala je više od dva desetljeća, u početku počinjući kao humanitarna intervencija u svjetlu raznih nasilnih konflikata u regionu postupno modulirajući fokus na prioritete demokratske konsolidacije sinkronizirane sa EU integracijama. Međutim, uprkos dugogodišnjoj interakciji između lokalnih OCD u zemljama Zapadnog Balkana i međunarodnih agencija, postoje tri velika pitanja koja su ostala previđena unutar postojećih istraživanja o razvoju civilnog društva u regiji:

- Komparativno razumijevanje obrazloženja koja podupiru donatorsku predanost da ostanu prisutni na Zapadnom Balkanu u doglednoj budućnosti;
- Kako donatori stupaju u interakciju kada je riječ o razvoju specifičnih programa civilnog društva i;
- Kako ključni predstavnici međunarodnih agencija doživljavaju trenutno stanje civilnog društva u regiji te utjecaj njihovih vlastitih intervencija.

Rezultati koje ovaj izvještaj sadrži nadogradnja su na inicijalno anketiranje 48 donatorskih organizacija koje je objavljeno u pilot studiji „Donatorske strategije i prakse unutar razvoja civilnog društva na Balkanu. Civilno društvo izgubljeno u prijevodu?“ Ova pilot studija, koja je provedena 2011.godine otkrila je EU ne samo da je najutjecajniji donator u smislu količine i različitosti omogućene pomoći, već da također i usmjerava druge donatore kojima postavlja agendu za njihovu prisutnost i intervencije. Dodatno, istraživanje je pokazalo da modaliteti donatorske pomoći ne odražavaju uvijek potrebe OCD u regiji Zapadnog Balkana, kao i da postoji nedostatak dugoročnog osnovnog financiranja kako bi se podržale aktivnosti na izgradnji demokracije. Još jedan fenomen potvrđen ovim istraživanjem je da donatorska pomoć uglavnom pomaže i od nje profitiraju samo već izgrađene i razvijene OCD, često tako zanemarujući manje razvijene organizacije. Jedna od glavnih preporuka ovog istraživanja jeste da je potrebna strukturna donatorska koordinacija - kako bi se uključio širok raspon bilateralnih, privatnih i multilateralnih donatora, što bi rezultiralo izbjegavanjem dupliciranja i povećanjem efektivnosti donatorske pomoći OCD-ima.

Primarni ispitanici:

- EU
- USAID
- Open Society
- SIDA

Dodatni ispitanici za Bosnu i Hercegovinu: NORAD, SVJETSKA BANKA¹, UNDP, GIZ, ŠVICARSKI URED ZA SARADNJU², UK EMBASSY³.

¹ <http://www.worldbank.org/en/country/bosniaandherzegovina>; Ured u BiH

² SDC- Ambasada Švicarske

³ <https://www.gov.uk/government/world/organisations/british-embassy-sarajevo>

DONATORSKE STRATEGIJE

BOSNA I HERCEGOVINA

I. Nivoi donatorske podrške

Tijekom proteklih 20 godina, Bosna i Hercegovina bila je jedna od najvećih primatelja međunarodne pomoći. Procjena je da je oko 14 milijardi američkih dolara uloženo u rekonstrukciju BiH u periodu između 1996. i 2007. godine.⁴ Ovi napori na post-konfliktnoj rekonstrukciji išli su zajedno sa post-socijalističkom demokratizacijom i tržišnim politikama koje su bile na snazi u cijelom regionu. Kroz proteklu dekadu, angažman međunarodnih donatora u BiH se značajno smanjio. Budući da se BiH više ne smatra post-konfliktnom zonom, mnoge multilateralne agencije koje su bile veoma uključene u događanja u zemlji, napustili su je ili smanjili svoje aktivnosti. Ovo se uglavnom odnosi na UN-ove agencije, osim UNDP-a koji danas broji oko 60% svih UN-ovih intervencija u BiH sa budžetom od oko 25 milijuna dolara u 2013.⁵ Bez obzira na to, BiH ostaje prioritet za brojne bilateralne donatore. Na primjer, za razliku od drugih država na Zapadnom Balkanu, BiH ostaje korisnik njemačkih bilateralnih razvojnih suradnji. U 2013. pomoć Njemačke Bosni i Hercegovini iznosila je 56 milijuna eura, od toga 4,5 milijuna eura za tehničku sudanju a ostatak za finansijsku, uglavnom u formi zajmova.⁶ Proteklih nekoliko godina, Švedska pomoć civilnom društvu iznosila je otprilike 1,5 do 2 milijuna eura godišnje⁷. Švicarska ima tradicionalno jaku prisutnost u BiH. SDC je aktivan od 1996. Njegove aktivnosti evoluirale su od humanitarne pomoći iz 1990tih do razvoja suradnje 2000tih. SCO trenutno ima budžet od oko 20 milijuna švicarskih franaka (oko 16,6 milijuna eura) godišnje sa dodatkom od 1,5 milijun franaka (1,2 milijuna eura) koje dolaze od Programa ljudske sigurnosti koji se bavi tranzicijskom pravdom i pomirenjem⁸. Dok smanjuje svoju aktivnost u susjednim zemljama, USAID ostaje veoma involviran u Bosni sa cjelokupnim budžetom od 20 milijuna američkih dolara godišnje⁹. To se može reći i za Norvešku i Norveška, čija se cjelokupna pomoć Bosni i Hercegovini procjenjuje na 13 milijuna eura. Ambasada Norveške u Sarajevu upravlja Fondom za civilno društvo čiji je budžet oko 1,2 milijuna eura sa fondom ambasade sa još 726 000 eura¹⁰. Na kraju, Britanska ambasada ima godišnja sredstva od oko 1, 75-2 milijuna funti, ali ovi fondovi nikada nisu u potpunosti implementirani. Otprilike jedna četvrtina budžeta ide civilnom društvu. U 2013. godini 150 000 funti alocirano je za razvijanje kapaciteta OCD-a, sa najmjerom da se ta cifra u

⁴ Howard, Ivana. Greške koje donatori prave: Civilno društvo i pomoć demokratiji na Balkanu. (Beograd, Heartefact Fund, 2011), 31.

⁵ Intervju sa predstavnikom UNDP ureda u BiH. U 2012. UNDP je alocirao 4,7 milijuna dolara OCD.

⁶ Intervju sa predstavnikom GIZ ureda u BiH.

⁷ Intervju sa predstavnikom Ambasade Švicarske u BiH.

⁸ Intervju sa predstavnicima Švicarskog ureda za saradnju u BiH.

⁹ Intervju sa predstavnikom USAID-a u Bosni i Hercegovini.

¹⁰ Intervju sa predstavnikom Ambasadam Kraljevine Norveške u BiH.

budućnosti poveća.¹¹

Treba napomenuti da je u vrijeme ovoga istraživanja, EU smanjila IPA fondove za BiH za pola i suspendirala pripremu Strateškog dokumenta za IPA II za zemlju kao metod koji je trebao natjerati bh. vlasti na implementaciju odluke Europskog suda za ljudska prava i uspostavi funkcionalnu državnu administraciju.¹²

MOTIVI ZA PRISUSTVO DONATORA

Fondacija Otvoreno društvo otvorila je svoj ured u BiH 1993 i isprva finansirala humanitarne, medijske i kulturne programe implementirane od strane organizacija iz različitog dijela političkog spektra. Od kraja rata 1995. godine ova organizacija se vratila svojim prvobitnim ciljevima promocije razvoja 'otvorenog društva' što je zahtjevalo selektivniji pristup finansiranju.¹³

Prioritiziranje upravljanja bilo je eksplicitno navedeno od strane učesnika iz Njemačke ambasade (zajedno sa energijom, obrazovanjem i reformom javne administracije) i SCO (zajedno sa zdravljem, ekonomijom, genderom i odvojenim programom za tranzicionu pravdu).

Ispitanik iz USAID-a spomenuo je dva prethodna programa: Ured za tranzicione inicijative koji je promovirao kreiranje OCD-a i Demokratsku mrežu koja je radila do 2004, uspješno jačajući organizacijske kapacitete 100 aktivnih organizacija u BiH.¹⁴

Postoji prioritet među donatorima da podrže procese europskih integracija, koji ima dugoročni uticaj na planiranje donatorskih involvment u zemlji. Na primjer, u intervjuu sa SIDA-om, rekli su:

„EU i pristupni proces vrsta je moćnog instrumenta za razvoj ove regije i Švedska ima načine na koje može pomoći tom procesu kao donator ili agent pomoći za razvoj. Mislim da, iako ovaj region nije sa ekonomskog aspekta ili nivoa siromaštva najpotrebitiji u svijetu, ubjeđenje je da Švedska može ovdje napraviti razliku i dodati dodatni poticaj. Veliki broj stranih donatora već je otišao ali Švedska ovdje ostaje, vjerujem zbog toga što osjećamo da velika podrška u narednih nekoliko godina može napraviti razliku i kreirati veliki povratak investitora u smislu nastojanja ovih država da postanu članice EU, tako generalno osnaživajući EU i stabilizirajući region.“¹⁵

SIDA-ina regionalna strategija dizajnirana je paralelno sa podrškom EU IPA 2014-2020.

¹¹ Intervju sa predstavnicima Ambasade Velike Britanije u BiH.

¹² Pogledati sekciju 1.3.regionalnog izvještaja i sekciju 5.3.ovog izvještaja.

http://www.balkancsd.net/novo/wp-content/uploads/2015/08/Balkan_Civic_Practices_11_Donor_Strategies.pdf

¹³ Intervju sa predstavnikom Fonda Otvoreno društvo u BiH.

¹⁴ Intervju sa predstavnikom USAID-a u BiH.

¹⁵ Intervju sa predstavnikom ureda SIDA-e u BiH.

PLANOVI ZA BUDUĆNOST

Kao što je već spomenuto u prethodnom poglavlju, donatori prepoznaju EU integracije kao prioritetnu oblast, koje također utiče na njihove dugoročne strategije u zemlji. Trenutačna strategija USAID-a ističe 2016. i radit će se nova, ali će prisustvo ovoga donatora ovisiti od statusa BiH na putu EU integracija.¹⁶ Britanski DFID (Odjel za međunarodni razvoj) je zatvoren iz razloga što je pomoć Velike Britanije otkazana kroz EU.¹⁷

SIDA je usvojila prethodno spomenutu regionalnu strategiju (pokrivajući Albaniju, BiH, Kosovo, Makedoniju i Srbiju) za 2014-2021 koja će omogućiti fleksibilnost švedskih agencija da se povuku iz nekih zemalja ako bude potrebno, u ovisnosti od tempa EU integracija.

„Ako neke države, na primjer Srbija, naprave veliki progres onda mi nećemo podržavati Srbiju 7 godina. Kroz ovu strategiju podržavat ćemo je samo 3-4 godine. To nam daje fleksibilnost da prebacujemo fondove na druge države. Ne očekuje se od Bosne da bude previše progresivna na svom putu, ili Kosovo- možda Albanija, Srbija definitivno, i onda naravno Crna Gora i Makedonija.“¹⁸

MODALITETI PLANIRANJA POMOĆI I PROGRAMIRANJA MEĐU DONATORIMA

Predstavnici donatora intervjuirani za ovu studiju sugerirali su da sudbina programiranja pomoći ovisi od planiranja EU pomoći. Kao što je već navedeno, u vrijeme ovoga istraživanja, EU je smanjila IPA fondove za BiH za pola i suspendirala pripremu Strateškog papira za zemlju za IPA 2014-2020. EU je uvjetovala IPA 2014-2020 stvaranjem nacionalnog koordinacijskog tijela za implementaciju IPA-e. Kao rezultat promjena u pristupu izrade strategija između IPA I i IPA II, administracije zemalja koje primaju pomoć imaju više odgovornosti u razvoju strategija za svaki pojedinačni sektor. Postoji nedovoljan kapacitet za planiranje među vladinim akterima u BiH zbog fragmentirane strukture vlasti. EU želi da ima jedno tijelo sa kojim će voditi razgovore u BiH, što trenutno nije slučaj budući da Direkcija za europske integracije nema autoriteta nad entitetskim vladama.¹⁹

Nekoliko bilateralnih donatora istaklo je nedostatak kapaciteta i političke volje za planiranje politika na nivou centralne vlasti kao veliki problem. Direktor GIZ-a u BiH sugerirao je da postoji nedostatak političke volje da se razviju zajedničke strategije:

„To je nedostatak političke volje, nedostatak koordinacije, nedostatak političke volje da se razviju strategije koje su onda validne za cijelu zemlju. Ili barem, razviti nešto u oba entiteta i onda to spojiti. U energetsom sektoru, na primjer, ne možete razviti strategiju

¹⁶ Intervju sa predstavnikom USAID-a u BiH.

¹⁷ Intervju sa predstavnikom Ambasade Velike Britanije u BiH.

¹⁸ Intervju sa predstavnikom SIDA-e u BiH.

¹⁹ Intervju sa predstavnikom ureda EU u BiH.

Republike Srpske i Federacije BiH odvojeno, to mora ići skupa. Država je tako mala. (...) Ili ekonomski razvoj; Morate razmotriti ekonomski potencijal ne samo na nivou entiteta ili nivou BiH. Trebate ga gledati kao dio regije. Na tome se trebaju razvijati strategije. Naravno da možete početi na nivou entiteta, ali onda to morate spojiti na višim nivoima i tu postoji nedovoljno volje. Diskusije su već teške zato što nadležnosti nisu baš najjasnije.

“20

Uprkos slabim državnim kapacitetima, donatori nastavljaju kreirati svoje strategije konsultirajući se sa bh. vlastima. Planiranje UN-ove pomoći bazira se na UN-ovom Planu za razvojnu pomoć (UNDAP), koje pokriva period od 4-5 godina i razvija se u suradnji sa državnim, entitetskim i predstavnicima lokalnih vlasti.²¹ GIZ se pretežno konsultira sa državnim organima u razvoju projekata.²²

Iako većina donatora imaju urede u Sarajevu, planiranje pomoći se uglavnom radi na osnovu odluka donešenih u centralama donatora. Na primjer, SIDA-ino planiranje pomoći se pomjerilo sa sektorskog pristupa ka više regionalnom i pristupu orijentiranom na rezultate unutar kojih Švedska vlada određuje ciljeve. Dok su terenski uredi imali više autonomije, dogodila se promjena ka više 'odozgo-dolje' pristupu, gdje je više involvirana Švedska vlada. Međutim, uredi u zemljama i dalje imaju slobodu da rade što žele unutar područja prioritiziranih od strane vlade.²³

Slično, postoje generalne upute za pomoć za regiju Zapadnog Balkana koje su iz Osla poslale Norveškoj ambasadi u Sarajevu. Iz ovih uputa, ambasada prioritizira aktivnosti bazirane na konstantnom radu na terenu i na konsultacijama sa diplomatima, akterima civilnog društva i političarima²⁴. Pomoć Velike Britanije se također određuje centralno, u Londonu. Ne postoji državna strategija po sebi, već prije generalna strategija, što otežava koordinaciju sa drugim donatorima aktivnim u Bosni i Hercegovini. Britanska ambasada konsultira se sa lokalnim vlastima i OCD-ima na formuliranju projekata koji se onda predlažu centrali u Londonu²⁵.

SCO kreira svoje strategije na bazi procjene rezultata prethodnih strategija i širih strategija za Zapadni Balkan, i na osnovi procjena potreba različitih sektora na terenu (koji se često ne mijenjaju, budući da je angažman dugoročan). Ovo dopušta SCO-u da razvija strateške ciljeve i prioritete.²⁶

Osim konsultiranja vlade, neki donatori uključuju i aktere poput lokalnih OCD-a u formulaciju strategija. Centar za promociju civilnog društva (CPCD) mišljenja je da USAID održava najšire konsultacije sa civilnim društvom. U intervjuu sa USAID-om izjavili su da Američka agencija šalje svoje prijedloge mrežama OCD-a u zemlji, ali da OCD-i ne daju

²⁰ Intervju sa Brigitte Heuel-Rolf, direktoricom Državnog ureda GIZ-a u BiH.

²¹ Intervju sa predstavnikom ureda UNDP-a u BiH.

²² Intervju sa predstavnikom GIZ-a u BiH.

²³ Intervju sa predstavnikom SIDA-e u BiH.

²⁴ Telefonski intervju sa predstavnikom iz Ambasade Kraljevine Norveške u BiH.

²⁵ Intervju sa predstavnikom Ambasade Velike Britanije u BiH.

²⁶ Intervju sa predstavnikom Švicarskog ureda za saradnju u BiH.

dobre povratne informacije, i nisu konstruktivna pomoć pri dizajniranju projekata.²⁷ Pokušaj EU da uspostavi formaliziran konsultativni mehanizam sa civilnim društvom još uvijek nije uspješan. Iako je EU suspendirala Strateški dokument za zemlju (CSP), provela je rundu konsultacija sa OCD. Postojao je poziv za aplikacije kako bi se uspostavila OCD struktura slična onoj SEKO u Srbiji (sa sedam sektora i tri vodeće organizacije u svakom sektoru), ali za sada, konsultacije su ograničene na prikupljanje informacija za CSP.²⁸

SIDA konsultira samo ključne partnere kada razmatra strategije. Odgovor ispitanika iz SIDA-e: "Mi na neki način znamo više ili manje koga pozvati ali nismo imali širok raspon konsultacija sa civilnim društvom. Imamo nekoliko ključnih partnera sa kojima smo radili i koje znamo i pozovemo njih. Ali nismo imali otvoren poziv da bilo tko dođe i da svoj input strategiji."²⁹

Sa druge strane, UNDP ima vlastitu bazu sa oko 300 OCD-a sa kojima su surađivali proteklih 5-6 godina. Za UNDP inputi malih, ruralnih organizacija su jednako bitni kao inputi etabliranih OCD-a. Nivo konsultacija sa raznim donosiocima odluka ovisi od sektora intervencije. ³⁰Svjetska banka, iako uglavnom radi sa predstavnicima vlasti u BiH, održava konsultacije sa civilnim društvom, medijima i akademskom zajednicom tijekom razvoja svoje strategije. Ove konsultacije mogu biti manje ili više formalne. U BiH, ove konsultacije se organiziraju kroz pet okruglih stolova sa različitom tematikom koji uključuju donosioce odluka na lokalnom nivou. ³¹

DONATORSKA KOORDINACIJA

Istraživanje je identificiralo nekoliko mehanizama za koordinaciju donatora u BiH: Jedinica za donatorsku koordinaciju pri Ministarstvu finansija BiH (visoki nivo koordinacije); sektorski koordinirani sastanci organizirani od strane ministarstava, neformalni sastanci među donatorima i projektni nivo koordinacije. Sama fragmentacija vlasti u Bosni i Hercegovini koja onemogućava političke tokove na dnevnoj bazi onemogućava i donatorsku koordinaciju. Jedan primjer je onaj o uništavanju municije, gdje EUFOR na ad hoc nivou surađuje sa OSCE-om i UNDP-em. Proces deminiranja je zaustavljen zato što zakon o deminiranju još nije usvojen.

Po odgovorima koje smo dobili iz GIZ-a, koordinacija sa donatorima treba biti prevođena od strane vlade, što na žalost nije slučaj u Bosni i Hercegovini.

„Bosanski partneri nisu uključeni; zato što su oni ti koji trebaju voditi kada su u pitanju sektorske strategije. Nije na donatorima da odlučuju koju strategiju BiH treba pratiti u

²⁷ Intervju sa predstavnikom USAID-a u BiH.

²⁸ Intervju sa predstavnikom EU u BiH.

²⁹ Intervju sa predstavnikom SIDA ureda u BiH.

³⁰ Intervju sa predstavnikom UNDP-a u BiH.

³¹ Intervju sa predstavnikom Svjetske Banke u BiH.

energetskom sektoru. Ali ovi mehanizmi ne funkcioniraju u ovoj državi.³²

Ministarstvo pravde BiH treba biti odgovorno za koordinaciju donatora na visokom nivou, ali u 2013. godini održan je samo jedan takav sastanak. Postoje samo sastanci gdje neki donatori prezentiraju svoje projekte bez njihovog uvezivanja u plan rada drugih donatorima.³³ Iz Britanske ambasade dodali su da kompleksnost države čini koordinaciju veoma teškom. Država nije preuzela ulogu glavnog koordinatora budući da joj nedostaje kapaciteta, i ne postoji europski mehanizam koordinacije. Dodatno, ne postoji cjelokupna državna strategija razvoja u skladu sa kojom bi donatori mogli uskladiti svoje aktivnosti.

34

Iz SIDA-e razlikuju između korisnosti generalnih i sektoralnih sastanaka, ističući da su ovi drugi mnogo efektivniji:

„Veći sastanci, na višem nivou, su veoma generični. Često imate sastanke na kojima je mnogo ljudi, može biti četrdeset, pedeset, šezdeset ljudi tamo i ono što oni rade jeste da dovedu nekoga da prezentira njihove trenutne aktivnosti. To može biti Švicarska vlada, ili EU ili mi. Za mene su ti sastanci poprilično spori, poprilično nezanimljivi. Ali, naravno, to vrijedi samo za ove na visokom nivou. Na sektorskom nivou, na primjer, sastanci koje vodi EU u sektoru pravde- su zapravo veoma funkcionalni. Dobro rade Relativno je fokusiran, održava se jednom svaka dva ili tri mjeseca, koristan je za razmjenu informacija i mala je grupa, otprilike 10-15 ljudi koji su dio toga.“³⁵

Iz Norveške ambasade zaključili su da sektorski pristup može biti produktivniji³⁶. Kao što je spomenuto iznad, ne postoji koordinacija na nivou projekata kroz nadzorne odbore, ali EUD-ov ispitanik je rekao da ovo nije održiv mehanizam, budući da se sastoji uglavnom od predstavnika institucija koji ne mogu postići dogovor oko bilo čega.³⁷

Budući da država nije u stanju da oblikuje donatorsku koordinaciju, koja je spomenuta u intervjuima sa SIDA-om, Britanskom ambasadom, Svjetskom bankom i GIZ-om, donatori predlažu neformalnije kanale koordinacije. SIDA organizira sastanke svaka tri mjeseca kako bi koordinirala po pitanjima zaštite okoliša, te popunila praznine oficijelnih sektorskih mehanizama³⁸. Iz UNDP-a su izjavili da postoje koordinacijska tijela za projekte civilnog društva koje finansira EU, koji uključuju predstavnike vlasti. Ovo je omogućilo UNDP-u da radi zajedno sa TACSO na jačanju kapaciteta OCD-a u pisanju projektnih prijedloga u općinama koje imaju koristi od LOD projekta (Local Democracy Project). Međutim, iz EUD-a su istakli da se mnogo toga oko koordinacije radi neformalno. Njihovo mišljenje je da USAID predstavlja vodećeg donatora kada je u pitanju neformalna koordinacija sa programiranjem civilnog društva u BiH, gdje su EU, USAID i ambasade Norveške,

³² Intervju sa Brigitte Heuel-Rolf, direktorice predstavništva GIZ u BiH.

³³ Intervju sa predstavnikom ureda EU u BiH.

³⁴ Intervju sa predstnikom Ambasade Velike Britanije u BiH.

³⁵ Intervju sa predstavnikom SIDA-e u BiH.

³⁶ Intervju sa predstavnikom Ambasade Kraljevine Norveške u BiH.

³⁷ Intervju sa predstavnikom delegacije EU u BiH.

³⁸ Intervju sa predstavnikom Svjetske Banke u BiH.

Švedske i Nizozemske najviše uključene.³⁹ Iz Norveške ambasade dodali su da se ova ad hoc koordinacija radi na nivou projekata "ako se ustanovi da postoje drugi donatori uključeni u rad sa istom organizacijom ili rade sa istom temom - na primjer, gender je nešto na čemu se inicijative mogu koodinirati, a također i LGBT".⁴⁰ Negativna strana ovoga je da, budući da ne postoje formalni mehanizmi, OCD-i ne surađuju na implementaciji projekata. Donatori su svjesni da je potrebno imati bolju suradnju oko programiranja pomoći civilnom društvu.⁴¹ Dio kompleksnosti programiranja pomoći civilnom društvu je da je to uglavnom međusektorsko pitanje tako da nije reducirano na jedan sektor. Iz navedenog razloga, ovo je dovelo do slučajeva kada donator implementira projekat i dvije ili tri godine kasnije, drugi donator inicira projekat koji se treba baviti istim problemom, samo sa drugog stanovišta, što kreira konfuziju među lokalnim donosiocima odluka. Opasnost postojanja manje struktuiranih, neformalnih sastanaka je što je teško imati cijelu sliku donatorskih aktivnosti i prioriteta u zemlji, čak i sa bazom podataka rađenom od strane Donatorskog koordinacijskog foruma Bosne i Hercegovine. Iz Britanske ambasade su zabrinuti da nema jasnih podataka oko toga gdje fondovi idu. Sistem mapiranja donatora nije dovršen i nadograđen. Baza je uvijek bila retroaktivna, što dovodi do pitanja o njoj svrsi. Ona ne omogućava donatorima da identificiraju partnere.⁴²

Sveukupno, EU integracije vode donatorske aktivnosti, tako da ne iznenađuje da se na EU gleda kao na nešto što postavlja pravac donatorske pomoći u zemlji. Iz USAID-a su izjavili da svoje aktivnosti usklađuju sa aktivnostima EU, budući da je njihov cilj da BiH bude na europskom putu. Pokušavaju biti komplementarni EU.⁴³

Iz ovih razloga, SIDA radi blisko sa EU. „Radimo veoma blisko sa EU. Posebno ovdje na terenu ali također i kao zemlja članica utičemo na EU. Pomno pratimo njihov rad ovdje i na neki način šaljemo informacije za Štokholm koje onda naše švedske kolege u Briselu mogu koristiti za razne sastanke itd. To je nešto što prioritiziramo, to praćenje EU.“⁴⁴

Sa druge strane, iznenađujuće, Britanska ambasada blisko surađuje sa Amerikancima a ne EU a naglasili su da je razlog tome potencijalno spajanje sredstava sa USAID-om. Iako donatori priznaju ključnu ulogu EU kao onu koja postavlja agendu, ostaju podijeljeni oko EU stretegije da "gura" reforme preko snažnih uvjetovanja, uglavnom zamrzavanjem IPA fondova.

Sudeći po informacijama koje smo dobili od SIDA-e, Švedska trenutno ostaje neutralna: „Postoje vrlo podijeljena mišljenja zemalja članica u vezi sa načinom postupanja. Neki ljudi žele da postave uslove, da spriječe protok sredstava kako bi vladi poslali određenu

³⁹ Intervju sa predstavnikom EU delegacije u BiH.

⁴⁰ Intervju sa predstavnikom Ambasade Kraljevine Norveške u BiH.

⁴¹ Intervju sa predstavnikom USAID-a u BiH.

⁴² Intervju sa predstavnikom Ambasade Velike Britanije u BiH.

⁴³ Intervju sa predstavnikom USAID-a u BiH.

⁴⁴ Intervju sa predstavnikom SIDA-e u BiH.

poruku. Drugi su mišljenja da takav način neće donijeti rezultate, te da je to gubljenje vremena. Budući da je Švedska trenutno neutralna, mišljenja su iznimno podijeljena. Švedska ne smatra ovo u potpunosti efikasnim pristupom, već istovremeno smatra problematičnim zadržavanja isplate sredstava za vlade, agencije i institucije, dok njihovi političari ne rade ono što obećavaju učiniti.”⁴⁵

Sa druge strane, iz USAID-a izjavljuju da će zamrzavanja IPA fondova utjecati na korisnike radije nego na predstavnike vlasti, i izražavaju zabrinutost da ova mjera neće utjecati na političke elite, koji su zapravo i izvor problema.⁴⁶

DONATORSKA PODRŠKA CIVILNOM DRUŠTVU

Iako je prisustvo inostrane pomoći značajno opalo u proteklih deset godina, nivo donatorske podrške ostaje relativno visok za ovu regiju. Prema izjavi Milana Mrđe iz CPCD-a, nikada nije bilo toliko sredstava za civilno društvo u BiH kao što je to sada. Prema njegovom mišljenju, problem civilnog društva u BiH nije nedostatak fondova, već nedostatak kompetencija.⁴⁷ Većina donatora u BiH podržava civilno društvo kroz grantove za projekte. U 2011. pomoć EU Bosni i Hercegovini iznosila je 4 milijuna eura od toga 3 milijuna eura za CSF, i 1 milijun eura za EIDHR, pri čemu je EU najvažniji vanjski izvor finansiranja organizacija civilnog društva. Međutim, za razliku od ostalih zemalja Zapadnog Balkana, EUD programi većinu svojih aktivnosti sprovode u lokalnim samoupravama kao dio LOD projekta. Kao što je opisano u regionalnom dijelu izvještaja, LOD je finansijski mehanizam koji nastoji da izgradi kapacitete opština da podrže OCD na nepristrasan i transparentan način. EU sufinancira projekte koji su izabrani od strane općina u skladu sa standardnim skupom postupaka razvijenim u suradnji sa UNDP-om, koji upravlja LOD projektom. Pored podrške organizacijama civilnog društva kroz projekat LOD, EU nastoji promovirati umrežavanje organizacija civilnog društva kroz grant shemu koja je isključivo za cilj mreža OCD. Grant sheme za OCD mreže i EIDHR su pod upravom EUD-a u Sarajevu.⁴⁸ Osim podrške EU, USAID, Švedska, Norveška također pružaju značajnu podršku civilnom društvu. Većina ovih donatora fokusirali su svoju pomoć na razvijanju kapaciteta ograničenom broju organizacija civilnog društva koje su već vodeće u svom području. Primjerice, trenutni USAID program podrške razvoju civilnog društva uključuje 8,8 milijuna dolara (otprilike 6,9 milijuna eura) za 5 godina, od kojih je polovina usmjerena za ponovno distribuiranje, pod upravom lokalnih partnera (CCI, CPCD). Ovaj program ima za cilj pomoći pri odabiru određenog broja OCD-a tokom narednih 5 godina, kako bi im se pružila sigurnost i omogućio razvoj kapaciteta. Prema predstavniku USAID-a, 'cilj je da se u 5 godina osnaži 10-12 organizacija koje će biti

⁴⁵ Intervju sa predstavnikom SIDA-e u BiH.

⁴⁶ Intervju sa predstavnikom USAID-a u BiH.

⁴⁷ Intervju sa Milanom Mrđom, program menadžerom Centra za promociju civilnog društva (CPCD).

⁴⁸ Intervju sa predstavnikom iz ureda EU u BiH.

aktivne u ovom sektoru, kao neko ko će moći nešto uraditi nešto u ime civilnog društva i, u suradnji sa drugima.' U partnerstvu sa USAID-om, Ambasada Velike Britanije pruža podršku organizacijama civilnog društva da postanu lideri u pojedinim sektorima, osiguraju održivost, te izgrade kapacitete za lobiranje i pregovaranje. Norveška ambasada fokusira svoju podršku kroz zagovaranje usmjerenim ka OCD kroz oba projekta donacije i institucionalnih fondova. Ispitanik iz Norveške ambasade je izrazio njihovu spremnost, odnosno sklonost ka davanju velikih donacija (do 1 milijun NOK, ili otprilike 790,000 eura), iz razloga što bi 'oni željeli podržati projekte i organizacije određenih promjena, a ne vrlo male.'⁴⁹ SIDA omogućava institucionalne donacije samo Centru za istraživačko novinarstvo, ali razmatraju uvođenje osnovnih sredstava i drugim organizacijama.⁵⁰ Donatori u BiH su pioniri u smislu prelaska iz međunarodnih do lokalnih partnera za administriranje programa razvoja civilnog društva. Kao što je spomenuto u regionalnom dijelu izvještaja (odjeljak 2.2), USAID od 2011. godine sprovodi svoju pomoć za civilno društvo u BiH preko lokalnih partnera. SIDA također sprovodi ukidanje stranih posrednika, brže nego u drugim zemljama. Prema izjavi SIDA-inog zvaničnika u BiH, usmjeravanje pomoći prema lokalnim organizacijama je korisnije, budući da 'organizacije civilnog društva rade zajedno kao partneri, vide sebe kao dio zajedničke mreže, te podržavaju jedni druge.'⁵¹ Kao dio svojih organizacionih promjena, SIDA razmatra različite modele podrške civilnom društvu, kao što je uspostavljanje Fonda za zastupanje OCD.

U konačnici, mali je broj donatora koji pružaju podršku civilnom društvu na indirektan način, uključujući organizacije civilnog društva u realizaciji projekata. Primjerice, GIZ se povezuje sa civilnim društvom u lokalnoj upravi i programima lokalne samouprave u kontekstu javno-privatnog partnerstva. Isto tako, oni se konsultuju sa civilnim društvom u vezi sa obrazovanjem odraslih. Ipak, predstavnik GIZ-a izjavio je da je za njih vrlo teško da se uvežu sa civilnim društvom, jer ne mogu naći adekvatnog partnera.⁵² SCO interakcija sa civilnim društvom također je utemeljena i na planiranju ili sprovođenju većeg dijela svojih aktivnosti. Na primjer, program lokalne samouprave uključuje podršku za mjesne zajednice (lokalne zajednice), dok program pravde podrazumijeva podršku za OCD koje rade u oblasti pravosudne transparentnosti⁵³. Svjetska banka također implementira neke projekte direktno preko OCD kao što je to Program za mlade koji je bio implementiran od strane Fondacije Mozaik. Povremeno, OCD su izabrane kao implementatori putem tendera koje finansira Svjetska banka, ali su pod upravom države. Da sumiramo, Svjetska banka u razgovorima obavljenim u sklopu ove studije, iznijela je stav da OCD trebaju prepoznati Svjetsku banku kao partnera koji može utjecati na tok

⁴⁹ Intervju sa predstavnikom Ambasade Kraljevine Norveške u BiH.

⁵⁰ Intervju sa predstavnikom Ambasade Švedske u BiH.

⁵¹ Ibid.

⁵² Intervju sa predstavnikom GIZ-a u BiH.

⁵³ Intervju sa predstavnikom Švicarskog ureda za sradnju u BiH.

kreiranja politike, radije nego kao izvor finansiranja.⁵⁴ U sličnom duhu, predstavnik UNDP-a također je kazao da on vidi OCD kao partnere za pružanje usluga, za pružanje savjeta o konkretnim pitanjima i koordinaciju aktivnosti.⁵⁵

⁵⁴ Intervju sa predstavnikom Svjetske banke u BiH.

⁵⁵ Intervju sa predstavnikom UNDP-a u BiH.

